

**OMZENDBRIEF COL 4/2006 (HERZIEN OP 12.10.2015) –
GEMEENSCHAPPELIJKE OMZENDBRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN HET
COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL BETREFFENDE HET
STRAFRECHTELIJK BELEID INZAKE PARTNERGEWELD**

Inhoudstafel

<u>Inleiding</u>	2
<u>I. Doelstellingen van het strafrechtelijk beleid inzake de bestrijding van het partnergeweld</u>	3
<u>II. Doelstellingen van de gemeenschappelijke omzendbrief</u>	4
<u>III. Definitie van partnergeweld, identificatie en registratie van de dossiers door de politiediensten en de parketten</u>	5
<u>A. Definitie van partnergeweld</u>	5
<u>B. Identificatie en registratie van de dossiers door politie en parket</u>	6
<u>IIIbis OPDRACHTEN VAN DE PROCUREUR-GENERAAL</u>	7
<u>IV. OPDRACHTEN VAN DE PROCUREUR DES KONINGS, DE REFERENTIEMAGISTRAAT EN DE REFERENTIEAMBTENAREN VAN DE POLITIE</u>	8
<u>A. OPDRACHTEN VAN DE PROCUREUR DES KONINGS</u>	8
<u>B. OPDRACHTEN VAN DE REFERENTIEMAGISTRAAT</u>	9
<u>C. OPDRACHTEN VAN DE REFERENTIEAMBTENAREN VAN DE POLITIE</u>	10
<u>V. ACTIEPLAN PER ARRONDISSEMENT EN AFSLUITEN VAN SAMENWERKINGSPROTOCOLLEN</u>	11
<u>VI. REGELS VOOR DE AANPAK VAN SITUATIES VAN PARTNERGEWELD</u>	13
<u>A. OP HET NIVEAU VAN DE POLITIE-TUSSENKOMST</u>	14
<u>B. OP HET NIVEAU VAN HET PARKET</u>	19
<u>VII. MAATREGELEN TEN OPZICHTE VAN HET SLACHTOFFER</u>	23
<u>VIII. BESCHERMING VAN DE KINDEREN</u>	26
<u>VIIIbis. Bijzondere gevallen van het niet-afgeven van kinderen, de familieverlating en het achterlaten van een kind in een behoeftige toestand</u>	28
<u>IX. OPLEIDING</u>	29
<u>X. INWERKINGTREDING EN EVALUATIE VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE OMZENDBRIEF</u>	30

INLEIDING

1. De gemeenschappelijke omzendbrief COL 4/2006 is sinds 1 april 2006 in werking getreden. Ze speelde een fundamentele rol bij de evolutie van de praktijken inzake de aanpak van partnergeweld. De werkgroep die dit document opstelde, ging in december 2009 over tot een eerste diepgaande evaluatie van de toepassing ervan. Deze evaluatie bevestigde het nut van een tool voor strafrechtelijk beleid. Toch moeten sommige punten worden aangepast, gelet op deze evaluatie en op de evolutie van de beleids- en wetgevende context waarbinnen de gemeenschappelijke omzendbrief zich situeert.
2. De Raad van Europa definieert het strafrechtelijk beleid als het “geheel van maatregelen, al dan niet van strafrechtelijke aard, die tot doel hebben de maatschappij tegen de criminaliteit te beschermen, het lot van de delinquenten te regelen en de rechten van de slachtoffers te vrijwaren”¹.

Aldus gedefinieerd overstijgt het strafrechtelijk beleid de uitoefening van de strafvordering, dat wil zeggen de gerechtelijke reactie op de strafrechtelijke inbreuk. Het integreert de sociale regelingsmechanismen (beleid inzake preventie, zorg, hulpverlening,...) en heeft tegelijkertijd betrekking op federale, gewest- of gemeenschapsministers, wat nog meer het geval is sinds de zesde staatshervorming. Dit is beslist het geval voor het fenomeen partnergeweld, waarbij een optreden van alle bevoegde overheden noodzakelijk is, ongeacht het bestuursniveau waartoe zij behoren.

3. De ondertekening in 2011 te Istanbul van het eerste afdwingbare internationale verdrag inzake partnergeweld was een scharnierpunt voor het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld. Dit Verdrag van de Raad van Europa van 12 april 2011 inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld wordt momenteel door de Belgische Staat geratificeerd. Het verdrag heeft tot doel dit type geweld te voorkomen, een kader te creëren dat de mogelijkheid biedt slachtoffers ervan te beschermen, ervoor te zorgen dat dergelijke feiten effectief vervolgd worden en, ten slotte, een algemeen en gecoördineerd beleid vast te leggen. Om deze laatste doelstelling te realiseren, werkte België een nationaal actieplan inzake gendergerelateerd geweld uit voor de periode van 2015 tot 2019,

¹ Zie het verslag betreffende aanbeveling nr. R (83) 7 over participatie van het publiek in het strafrechtelijk beleid.

dat in het verlengde ligt van de opeenvolgende nationale actieplannen die sinds 2001 op federaal niveau op het vlak van partnergeweld uitgevaardigd werden. Aangezien dit actieplan een uiteenlopende waaier van bevoegdheden omvat, werden ook de deelstaten bij de redactie ervan betrokken om een geïntegreerd beleid mogelijk te maken. In de geest van dit Verdrag van Istanbul (en in het bijzonder de artikelen 52 en 53) stemde het Belgische federale parlement bovendien een wet waarbij aan de vermoedelijke dader een tijdelijk huisverbod opgelegd kan worden wanneer er sprake is van een onmiddellijke gevaarsituatie (wet van 15 mei 2012, B.S., 1 oktober 2012). Via omzendbrief COL 18/2012 wordt de toepassing van deze wet geüniformeerd en worden de modaliteiten en de rol voor het optreden van alle betrokken partijen verduidelijkt.

4. Deze gemeenschappelijke omzendbrief betreft meer bepaald het optreden van de politiediensten en de parketten, maar beperkt zich niet tot het repressieve terrein. Er moet een multidisciplinaire aanpak worden ingevoerd, die berust op een mobilisering van de vaardigheden en de ervaring van alle actoren uit de gerechtelijke wereld en de medische, psychologische en sociale middens. De navolgende geactualiseerde richtlijnen zijn opgesteld op basis van de besprekingen die werden gevoerd in een werkgroep, waaraan onder meer magistraten van de parketten-generaal en van eerste aanleg en vertegenwoordigers van de politie deelnamen. Hierbij werd met de resultaten van voornoemde evaluatie rekening gehouden. Bovendien werd inspiratie geput uit de maatregelen die in verscheidene arrondissementen van het land werden genomen om een beter gerechtelijk antwoord te vinden op de ondukbare toestanden van partnergeweld. De uitwerking van het in deze gemeenschappelijke omzendbrief beschreven interventiemodel dient het streefdoel te zijn binnen alle arrondissementen van het land. De concretisering ervan kan echter afhangen van de specifieke situatie in ieder arrondissement, met name van de beschikbare menselijke en materiële middelen en diensten.

I. DOELSTELLINGEN VAN HET STRAFRECHTELIJK BELEID INZAKE DE BESTRIJDING VAN HET PARTNERGEWELD

Het strafrechtelijk beleid zoals het gevoerd wordt op het vlak van het partnergeweld dient individuele en collectieve doelstellingen na te streven.

1. In de eerste plaats moet voor ieder aangegeven of vastgesteld geval een passende oplossing worden gevonden, waarbij:
 - het slachtoffer van het geweld wordt gerespecteerd, beschermd en erkend, m.n. door hem alle noodzakelijke informatie te bezorgen over de maatregelen die ten aanzien van de dader van het geweld genomen werden en over de mogelijkheden tot hulp voor zichzelf en de kinderen;
 - de bescherming van de kinderen die blootgesteld worden aan dit geweld of er het rechtstreekse slachtoffer van zijn, gewaarborgd wordt;
 - het strafrechtelijk laakbaar karakter van het gedrag van de dader van het geweld wordt bevestigd;
 - de rechten van de betrokkene worden geëerbiedigd en de tegen hem getroffen maatregelen erop gericht zijn herhaling te voorkomen.
2. De reactie van de gerechtelijke en politionele overheden bij partnergeweld moet blijken geven van het belang dat zij aan dit sociaal en menselijk onaanvaardbaar fenomeen geven en van hun vastberadenheid om de diverse uitingen ervan te bestrijden, zodat de bevolking wordt aangezet tot een groter wederzijds respect voor de fysieke en psychologische integriteit binnen het koppel.

II. DOELSTELLINGEN VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE OMZENDBRIEF

De doelstellingen van de omzendbrief zijn de volgende:

- 1° de krachtlijnen vastleggen van het strafrechtelijk beleid waarvan de doelstellingen hierboven zijn omschreven;
- 2° een eenvormig systeem uitwerken aan de hand waarvan de geweldsituaties tussen partners door de politiediensten en de parketten kunnen worden geïdentificeerd en geregistreerd;
- 3° de minimummaatregelen bepalen die in alle gerechtelijke arrondissementen van het land moeten worden toegepast en bijzondere lokale acties stimuleren;
- 4° de optredende gerechtelijke en politiediensten de instrumenten en referenties aanreiken waarop zij zich bij hun actie kunnen baseren.

III. DEFINITIE VAN PARTNERGEWELD, IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DOSSIERS DOOR DE POLITIEDIENSTEN EN DE PARKETTEN

Het uitwerken van een strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld noodzaakt het definiëren van dit begrip alsook het voorzien van instrumenten waarmee de betrokken dossiers kunnen worden geïdentificeerd en geregistreerd, zowel door de politiediensten als door het parket.

A. DEFINITIE VAN PARTNERGEWELD

1. De definitie van partnergeweld werd geïntegreerd in de ruimere definitie van intrafamiliaal geweld die op 21 april 2005 door het College van procureurs-generaal is gegeven en die wordt overgenomen in de COL 3/2006 waarin tevens de modaliteiten van de identificatie en de registratie van dossiers door de politiediensten en de parketten nader worden omschreven.
2. Krachtens voormelde omzendbrief moet als partnergeweld worden beschouwd *“iedere vorm van fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld tussen echtgenoten of personen die samenleven of samengeleefd hebben en tussen wie een duurzame affectieve en seksuele band bestaat of bestaan heeft”*.
3. Voor de toepassing van die definitie wordt onder geweld verstaan:
 - a) Alle strafbare gedragingen die door een daad of een verzuim schade berokkenen aan de benadeelde persoon. Bij wijze van voorbeeld bevat de bijgevoegde lijst (Bijlage 1) niet alleen de voornaamste misdrijven die tussen partners worden begaan², maar ook alle gedragingen waarvan, hoewel ze geen misdrijf lijken te zijn, bij de politie of het parket aangifte wordt gedaan en waarvan proces-verbaal wordt opgemaakt onder tenlasteleggingscode 42 (familiaal geschil).
 - b) Dat geweld kan fysiek zijn (bijv. opzettelijke slagen en verwondingen), seksueel (bijv. aanranding van de eerbaarheid of verkrachting), psychisch (bijv. belaging, laster, eerroof, beledigingen) of zelfs economisch (bijv. verlating van familie). Enkel de misdrijven gepleegd met als doel of gevolg om de financiële autonomie van de partner in het gedrang te brengen, hem of haar in een precare situatie te brengen

² De bij COL 3/2006 gevoegde lijst is niet limitatief. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat misdrijven zoals valsheid in geschriften en gebruik van valse stukken, oplichting, vernieling van roerende of onroerende goederen, bedrieglijke bewerking van onvermogen of diefstal kenmerken van familiaal geweld vertonen.

of rechtstreeks psychische schade te berokkenen, zullen hier in aanmerking worden genomen.

- c) Het begrip “samenleven” betekent niet dat de betrokkenen doorlopend op hetzelfde adres moeten verblijven of verbleven hebben. Het omvat ook de situatie waarbij personen die een relatie hebben, elkaar af en toe in hetzelfde huis of op een andere afgesproken plaats ontmoeten.
4. Naast het geweld dat uitsluitend tussen de leden van een koppel plaatsvindt, bestaan er natuurlijk ook gemengde situaties waarin zowel tegen de partner als tegen andere leden van het gezin geweld wordt gebruikt³.

B. IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DE DOSSIERS DOOR POLITIE EN PARKET

a) Op het niveau van de politiediensten

1. Telkens wanneer een proces-verbaal wordt opgemaakt aangaande een situatie die onder de definitie van partnergeweld valt, vermeldt de politieambtenaar in het daartoe bestemde veld, bovenaan op het proces-verbaal dat het om “INTRAFAMILIAAL GEWELD BINNEN HET KOPPEL” gaat. Die vermelding wordt geselecteerd in de tabel “FENOMENEN/MELDING PARKET”, die is ingevoerd in de FEEDIS- en ISLP-systemen, sinds de versie 1.3 voor het ISLP-systeem. Het volstaat in de lijst het item te weerhouden dat aan de situatie beantwoordt.
2. Op de daartoe bestemde plaats in het proces-verbaal duidt de politieambtenaar tevens de relatie tussen dader en slachtoffer aan: echtgenoot; ex-echtgenoot; wettelijk samenwonend; ex-wettelijk samenwonend; partner of bijzit; ex-partner of ex-bijzit. Die vermelding wordt geselecteerd in de tabel “relatie dader-slachtoffer”.

b) Op het niveau van de parketten

1. Het lid van het parketsecretariaat dat met de registratie van het proces-verbaal is belast, kiest in de lijst van mogelijke contextvelden “context1” of “context2” van de schermen D00F “invoering van een zaak” of M00 “algemene inlichtingen” van de REA-applicatie het fenomeen “INTRAFAMILIAAL GEWELD BINNEN HET KOPPEL”, telkens dat op het proces-verbaal staat. Indien uit de elementen van het

³ Over het plegen van geweld tegen kinderen binnen het gezin werd een aantal protocollen afgesloten, nl. het “Protocol Kindermishandeling Justitie – Politie – Welzijn” van 20 mei 2014 in de Vlaamse Gemeenschap, en, in de Franse Gemeenschap, het op 27 april 2007 ondertekende “protocole d’intervention entre le secteur psycho-médico-social et le secteur judiciaire dans le cadre d’une situation de maltraitance”, dat bekrachtigd werd in een omzendbrief van de procureurs-generaal te Bergen, Luik en Brussel van 29 oktober 2007. Dit protocol is ook van toepassing in de Duitstalige Gemeenschap.

aanvankelijk proces-verbaal of het onderzoek blijkt dat het om partnergeweld gaat, ook al staat het niet vermeld op het proces-verbaal, wordt er op dezelfde wijze gehandeld.

Indien deze vermelding ontbreekt, dragen de magistraten er zorg voor dat ze wordt aangebracht.

2. De relatie tussen dader en slachtoffer, zal voortaan worden ingeschreven in het nieuwe veld “relatie van de dader” dat werd gecreëerd in scherm M031 “benadeelde in de zaak”, waar voor elke benadeelde persoon de gegevens worden vermeld die op hem/haar betrekking hebben. De relatie wordt gekenmerkt door de positie van de dader tegenover het slachtoffer en niet omgekeerd.

Overeenkomstig COL 3/2006 en in afwachting van de automatische overname van de informatie uit de door de politiediensten opgemaakte processen-verbaal dient dit gegeven enkel geregistreerd te worden indien een dossier aanleiding geeft tot een rechtstreekse dagvaarding, een gerechtelijk onderzoek of een verklaring van benadeelde persoon. Niettemin wordt die registratie ten zeerste aanbevolen in alle gevallen.

Het is absoluut noodzakelijk dat er op het vlak van de registratie binnen een zelfde parket volledige eenvormigheid heerst.

IIIbis OPDRACHTEN VAN DE PROCUREUR-GENERAAL

De procureur-generaal ziet, overeenkomstig de artikelen 143ter en 146bis van het Gerechtelijk Wetboek, toe op de coherente toepassing en de coördinatie van het strafrechtelijk beleid op het gebied van partnergeweld in zijn rechtsgebied.

Hij wijst binnen zijn parket een referentiemagistraat inzake partnergeweld aan om hem in die opdracht bij te staan.

Deze magistraat biedt ondersteuning aan de procureurs des Konings, aan de referentiemagistraten (cf. infra) en aan de magistraten die instaan voor de behandeling van de individuele dossiers.

Minimaal één maal per jaar organiseert hij een ressortelijke vergadering om alle vragen te bespreken die samenhangen met de toepassing van deze omzendbrief, zowel in de arrondissementen van zijn rechtsgebied alsook op het niveau van het hof van beroep.

IV. OPDRACHTEN VAN DE PROCUREUR DES KONINGS, DE REFERENTIEMAGISTRAAT EN DE REFERENTIEAMBTENAREN VAN DE POLITIE

A. OPDRACHTEN VAN DE PROCUREUR DES KONINGS

De procureur des Konings:

- Bepaalt de modaliteiten van het beheer van de dossiers "partnergeweld" door de magistraten van zijn parket: hij zorgt ervoor dat de magistraten die dossiers behandelen, de nodige ervaring opdoen, met name door hen te laten deelnemen aan door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding ingerichte opleidingen;
- Wijst onder hen een referentiemagistraat aan, van wie de opdracht hierna nader wordt omschreven en deelt zijn gegevens mee aan de politiediensten van het arrondissement;
- Bepaalt de modaliteiten van het beheer van de dossiers door het parketsecretariaat; de hoofdsecretaris zal toezien op de correcte toepassing van de onderrichtingen betreffende de registratie van de vermeldingen die de identificatie van de dossiers en een snelle doorstroom naar de bevoegde magistraten, mogelijk maakt;
- Legt de modaliteiten voor de behandeling van de dossiers door de magistraten vast, die deze situaties in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek nauwgezet zullen opvolgen en die, ingeval beslist wordt om vervolging in te stellen, de zaak zo snel mogelijk voor de rechtbank zullen brengen;
- Werkt een actieplan uit om het fenomeen van het partnergeweld in zijn arrondissement aan te pakken (zie hierna);
- Plaatst minstens één keer per jaar alle acties die tegen het partnergeweld en ten gunste van de slachtoffers worden gevoerd op de agenda van de arrondissementele raad voor het slachtofferbeleid.⁴ Hij zal erop toezien dat hieraan ook magistraten van de zetel deelnemen die partnergewelddossiers zullen moeten behandelen;

⁴ Zie punt 7.2. van omzendbrief COL 16/2012 betreffende het slachtofferonthaal op parketten en rechtbanken.

- Zendt de procureur-generaal jaarlijks een verslag betreffende de toepassing van de gemeenschappelijke omzendbrief, het actieplan en de samenwerkingsprotocollen bepaald in punt V hierna⁵ ;
- Brengt de procureur-generaal op de hoogte van alle moeilijkheden die zich voordoen bij de toepassing van de richtlijnen van strafrechtelijk beleid en doet hem nuttige voorstellen.

B. OPDRACHTEN VAN DE REFERENTIEMAGISTRAAT

1. De door de procureur des Konings aangewezen referentiemagistraat inzake partnergeweld staat de procureur des Konings bij in zijn hierboven omschreven opdrachten.

Bovendien:

- is die magistraat de bevoorrechte gesprekspartner van de politiediensten, het justitiehuis en de openbare instellingen en diensten evenals van de private verenigingen die betrokken zijn bij de opvang van slachtoffers en daders van partnergeweld (collectieven voor mishandelde vrouwen, onthaalcentra, verenigingen die alternatieve maatregelen begeleiden, ...). Daartoe neemt hij deel aan de vergaderingen van de arrondissementele raad voor het slachtofferbeleid die daaromtrent gehouden worden;
- neemt hij op het parket de coördinatie waar van de behandeling van de dossiers “partnergeweld” wanneer hij, overeenkomstig de organisatorische regelingen getroffen door de procureur des Konings, zelf niet alle dossiers behandelt.

2. In het bijzonder zorgt de referentiemagistraat ervoor:

- zich er op gezette tijdstippen van te vergewissen dat deze gemeenschappelijke omzendbrief en het actieplan goed gekend zijn bij de politiediensten, de magistraten en het parketsecretariaat. Hij zorgt er eveneens voor dat zij gesensibiliseerd worden voor het specifieke karakter van het partnergeweld en het belang van een gepaste reactie op en een nauwgezette opvolging van deze situaties;

⁵De procureur des Konings kan voor het opmaken van statistieken betreffende het beheer van de dossiers en de genomen beslissingen op de medewerking rekenen van de statistisch analist van het parket-generaal.

- na te gaan of de onderrichtingen betreffende de identificatie en de registratie van de dossiers “partnergeweld” door de politiediensten en het parketsecretariaat daadwerkelijk en correct worden toegepast;
- aan de leden van het parket en aan de politiediensten alle nuttige informatie mee te delen betreffende het beheer van de dossiers “partnergeweld”, het inzicht in de psychosociale mechanismen van het partnergeweld en de mogelijkheden inzake opvang van slachtoffers en daders.

C. OPDRACHTEN VAN DE REFERENTIEAMBTENAREN VAN DE POLITIE

De korpschefs van de lokale politie en, in voorkomend geval, de directeur van de gerechtelijke dienst van het arrondissement⁶ wijzen een referentieambtenaar van politie aan die met het partnergeweld wordt belast.

Deze politieambtenaar, als bevoorrecht aanspreekpunt van de referentiemagistraat van het parket:

- Vergewist zich ervan dat deze richtlijn en het actieplan goed gekend zijn bij de leden van zijn dienst en zorgt er eveneens voor dat zij gesensibiliseerd worden voor het specifieke karakter van het partnergeweld en het belang van een gepaste reactie op en een nauwgezette opvolging van dergelijke situaties;
- Verschafft de politieagenten die met slachtoffers in contact kunnen komen, alle nuttige informatie om hen in staat te stellen passend te reageren, in het bijzonder informatie betreffende de psychosociale mechanismen van het partnergeweld en betreffende de mogelijkheden inzake opvang van daders en slachtoffers;
- Ziet toe op de toepassing van de onderrichtingen, in het bijzonder de onderrichtingen betreffende de identificatie en de registratie van de dossiers “partnergeweld”, en op de slachtofferbejegening;
- Brengt de referentiemagistraat op de hoogte van de moeilijkheden die zich voordoen bij de toepassing van deze richtlijnen en formuleert hiertoe relevante voorstellen;

⁶ Zelfs als het merendeel van de dossiers “partnergeweld”, in functie van de richtlijnen tot regeling van de taakverdeling tussen de federale en de lokale politiediensten, door deze laatsten worden behandeld, dan nog lijkt het nuttig dat de gerechtelijke diensten van het arrondissement eveneens over een referentieofficier ter zake beschikken. Die diensten worden immers belast met misdaden binnen de familiekring.

- Neemt deel aan de vergaderingen van de arrondissementale raad voor het slachtofferbeleid gewijd aan partnergeweld.

V. ACTIEPLAN PER ARRONDISSEMENT EN AFSLUITEN VAN SAMENWERKINGSPROTOCOLLEN

1. De procureur des Konings werkt een actieplan uit met het oog op de bestrijding van het partnergeweld in zijn arrondissement.⁷

2. Dat plan wordt opgemaakt rekening houdend met de mogelijkheden qua opvang van slachtoffers en daders in het arrondissement en, in voorkomend geval, daarbuiten, door de openbare instellingen en diensten en de privéverenigingen die actief zijn op sociaal, psychologisch, medisch en gerechtelijk vlak. Het wordt geconcretiseerd door samenwerkingsprotocollen, waarin de modaliteiten van de samenwerking nader worden bepaald.

3. De procedure die wordt gevolgd om dat actieplan uit te werken, wordt aan het oordeel van de procureur des Konings overgelaten, maar hangt ook af van de specifieke situatie in het arrondissement, met name van de initiatieven die reeds werden genomen, hetzij door de procureur des Konings zelf, hetzij door plaatselijke instanties zoals de provinciale diensten voor de gelijkheid van kansen of de provinciale coördinatoren.

4. Toch is het onontbeerlijk om de psychomedico-sociale en gerechtelijke diensten voor het uitwerken van het actieplan te raadplegen.⁸ Zulk overleg zou bijvoorbeeld kunnen plaatsvinden binnen de arrondissementale raad voor het slachtofferbeleid.

Indien hij dit nodig acht, kan de procureur des Konings vragen initiatieven te ontwikkelen waardoor nieuwe opvangmogelijkheden kunnen worden geboden aan slachtoffers en daders.

5. Het actieplan omvat de volgende elementen :

⁷ De oorspronkelijke versie van omzendbrief COL 4/2006 bepaalde dat dit actieplan uiterlijk op 31 december 2006 een feit moest zijn.

⁸ Bijvoorbeeld de opvangtehuizen en vluchthuizen, de centra algemeen welzijnswerk (CAW), de centra voor geestelijke gezondheidszorg, de diensten voor hulpverlening aan justitiabelen, de centra voor gezinsplanning, de vertrouwenscentra inzake kindermishandeling, de spoeddiensten van de ziekenhuizen, de diensten die gespecialiseerd zijn in de hulp aan daders van partner- en intrafamiliaal geweld, de diensten politionele slachtofferbejegening, de diensten voor slachtofferonthaal bij de parketten en de rechtbanken, de justitiehuizen, de jeugdrechters, de onderzoeksrechters, de correctionele rechters.

- 1° Een beschrijving van het fenomeen in het arrondissement op basis van de beschikbare gegevens;
- 2° Een inventaris van de mogelijkheden qua opvang van slachtoffers en daders;
- 3° De beschikkingen die werden genomen ter uitvoering van het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld binnen het arrondissement. Dit houdt op zijn minst het volgende in:
 - de modaliteiten voor de contactname door de politieambtenaren met het parket in de gevallen zoals voorzien in deze gemeenschappelijke omzendbrief;
 - de modaliteiten en termijnen voor de onderzoeken en het overmaken van de processen-verbaal;
 - in voorkomend geval, de bijkomende instructies die door de procureur des Konings worden gegeven aan de magistraten en politieambtenaren van het arrondissement;
 - de beschrijving van de samenwerkingsmodaliteiten tussen de gerechtelijke overheden, de politiediensten en de openbare instellingen en diensten en de privéverenigingen, al dan niet d.m.v. het afsluiten van samenwerkingsprotocollen;
 - in de vorm van bijlagen: de identiteit van de referentiemagistraat, van de magistraten belast met het beheer van de dossiers binnen het parket en van de referentieambtenaren van de politie.
6. De procureur des Konings zorgt voor een ruime verspreiding van zijn actieplan en de samenwerkingsprotocollen bij de gerechtelijke overheden en de politiediensten van zijn gerechtelijk arrondissement.
7. Wanneer de evolutie van de toestand zulks wettigt en ten minste om de twee jaar, ziet hij toe op de actualisering van het actieplan.
8. De procureur des Konings deelt het actieplan en de samenwerkingsprotocollen mee aan de procureur-generaal.⁹

⁹ Hij deelt eveneens de wijzigingen mee die aan die documenten worden aangebracht.

VI. REGELS VOOR DE AANPAK VAN SITUATIES VAN PARTNERGEWELD

1. De ervaring leert dat wanneer partnergeweld aan het gerecht wordt kenbaar gemaakt, er voordien vaak al andere feiten van dezelfde aard, en soms zelfs ernstiger, zijn geweest dan degene waarvan aangifte wordt gedaan. Hoe eerder de geweldpleger overigens geconfronteerd wordt met een overheid die hem resoluut terechtwijst, hoe meer deze gerechtelijke tussenkomst een rem op dit geweld kan plaatsen, escalatie van de geweldscyclus kan vermijden en het slachtoffer kan beschermen.

Bovendien moet er bijzondere aandacht besteed worden aan de situatie van de kinderen die deel van het gezin uitmaken, en dan vooral vanuit het oogpunt van de gevolgen die het geweld voor hen op fysiek, psychisch, gevoelsmatig en/of materieel vlak kan hebben.

Het optreden van de politionele en gerechtelijke overheden dient dus gekenmerkt te worden door zijn snelheid en vastberadenheid alsook door een besluitvorming gebaseerd op een goede inschatting van de situatie, die hoofdzakelijk betrekking heeft op het gevaar dat het onmiddellijk voortzetten van het samenleven met zich zou brengen voor de integriteit van het slachtoffer en de kinderen die bij het koppel inwonen en, meer in het algemeen, met betrekking tot het risico dat het geweld zich opnieuw zou voordoen.¹⁰

2. Daarom moet er een proces-verbaal opgemaakt en naar de procureur des Konings gestuurd worden in alle gevallen van partnergeweld waarin de aangegeven of vastgestelde gedraging een misdrijf uitmaakt.

Als de aangegeven of vastgestelde gedraging geen misdrijf lijkt te zijn, zal een proces-verbaal met als preventiecode 42 (familiaal geschil) opgemaakt worden¹¹. In een dergelijk geval is het niet nodig de betrokkenen te verhoren, vermits het verhoor wordt overgelaten aan de beoordeling van de magistraat na ontvangst van het proces-verbaal.¹²

Wanneer de vastgestelde situatie, overeenkomstig de wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijke huisverbod ingeval van huiselijk geweld, een ernstige en onmiddellijke bedreiging

¹⁰ Het inschatten van de situatie en het nemen van de noodzakelijke actiemiddelen en maatregelen, vereisen in hoofde van de tussenkomende politie- en gerechtelijke diensten een perfecte kennis van de psychologische mechanismen die partnergeweld kenmerken. Het is derhalve aangewezen om voortdurend de mechanismen van het partnergeweld, zoals zij worden omschreven in Bijlage 2 van deze omzendbrief, met name de cyclus van het geweld, in het achterhoofd te houden, teneinde de respectieve gedragingen van de dader en het slachtoffer en hun houding jegens de gerechtelijke tussenkomst te begrijpen.

¹¹ Die informatie blijkt bijzonder nuttig om de magistraat, in geval van nieuwe feiten, in de mogelijkheid te stellen de ernst van de situatie te beoordelen en de meest geschikte maatregelen te bepalen of, in geval van burgerlijke rechtspleging, om de rechter voor te lichten die beslissingen moet nemen inzake ouderlijk gezag en contacten tussen ouders en kinderen. Deze gegevens kunnen eveneens de informatie aanvullen die het parket via andere bronnen (vb. school, familie, burens,...) bereikte.

¹² Het spreekt voor zich dat wanneer de politie binnen een korte tijdsspanne verschillende keren moet optreden, één enkel proces-verbaal voor al deze tussenkomsten kan volstaan.

inhoudt voor de veiligheid van het slachtoffer en eventueel van andere personen met wie de betrokkene een woning deelt, moeten de richtlijnen uit omzendbrief COL 18/2012 met betrekking tot het tijdelijke huisverbod toegepast worden en worden de betrokkenen dus verhoord.

2bis. De omzendbrief omvat voortaan in bijlage 3bis een controlelijst 'intrafamiliaal geweld', die zowel door de politiediensten als de magistraten gebruikt zal moeten worden, ongeacht of de aangegeven of vastgestelde gedragingen een misdrijf lijken te zijn.¹³

Het gebruik van deze controlelijst moet volgende drie zaken mogelijk maken:

- De opmaak van een proces-verbaal dat alle noodzakelijke elementen bevat, zodat de magistraat adequaat kan reageren op de situatie;
- Aan de verhoorde persoon, nadat die in zijn eigen woorden zijn verhaal kon doen, vragen om meer duidelijkheid te verschaffen over de punten die niet of onvoldoende aan bod zouden zijn gekomen;
- De aandacht van de politiediensten en de magistraten vestigen op alle risicofactoren die zouden kunnen leiden tot een herhaling of een escalatie van het geweld.

3. De onderrichtingen in de punten VI.A, VI.B en VII hierna dienen in acht te worden genomen voor de dossiers van fysiek, seksueel en psychologisch geweld. De andere situaties die onder de definitie van partnergeweld vallen, vergen geen gelijkaardige aanpak maar zullen met de nodige ernst worden behandeld, gelet op de mogelijke gevolgen voor het slachtoffer en de kinderen¹⁴.

A. OP HET NIVEAU VAN DE POLITIONELE TUSSENKOMST

Wanneer op het politiekantoor een klacht wordt ontvangen wegens partnergeweld of wanneer de politie op de plaats van het geweld zelf tussenbeide komt, dienen de politieambtenaren, onverminderd aanvullende of nadere onderrichtingen van de procureur des Konings, volgende regels na te leven:

a) Wat de tussenkomst ten aanzien van het slachtoffer betreft:

¹³ Uit de evaluatie van de omzendbrief kwam naar voor dat een al te rigide gebruik van het als bijlage aan dit document gevoegde model van proces-verbaal nefast bleek te zijn voor de kwaliteit van de vergaarde informatie en niet voldeed in bepaalde situaties (bv. bij gezinsconflicten waarbij geen strafbaar feit gepleegd wordt). Sommige vragen hadden overigens geen relevantie in de situatie waarvan concreet sprake en werden dan ook niet door de verhoorde persoon begrepen. Bovendien was dit model ook geen stimulans voor de verhoorde om alles in eigen woorden te vertellen. Om al deze redenen werd er dan ook voor geopteerd om in de toekomst een controlelijst te gebruiken.

¹⁴ Het betreft hier economisch geweld en feiten die geen misdrijf lijken te zijn (zie punt III.A.3).

- elke klacht ernstig nemen en ze niet banaliseren;
- het slachtoffer opvangen in materiële omstandigheden die een maximum aan discretie waarborgen;
- er indien nodig voor zorgen dat het slachtoffer dringende medische zorg wordt toegediend;
- een omstandig verhoor afnemen van het slachtoffer (en van de klager, als de klacht door een derde wordt ingediend) over de feiten, de medische, psychologische of materiële gevolgen, de familiale context, de eventuele antecedenten, waarvan al dan niet aangifte werd gedaan of die al dan niet aan het gerecht werden gemeld, de levensomstandigheden van het koppel en de familie en de intenties of plannen van het slachtoffer. Alle elementen uit de controlelijst (zie bijlage 3.bis.) zullen onderzocht en in het proces-verbaal opgenomen moeten worden;
- In het geval van een klachtmisdrijf (bijvoorbeeld belaging), aan het slachtoffer vragen of hij wil dat er vervolging wordt ingesteld;
- alle nuttige bewijselementen verzamelen en in beslag nemen (bijvoorbeeld gescheurde kleren, schriftelijke bedreigingen, een wapen) en foto's nemen van de sporen van de slagen of de beschadigingen aangericht aan roerende of onroerende voorwerpen (zie eveneens de controlelijst in bijlage 3.bis.);
- de personen horen die getuige zijn geweest van de feiten;
- in alle gevallen van fysiek geweld, het slachtoffer de raad geven zo snel mogelijk een arts te raadplegen en het door deze arts opgemaakte medisch attest aan de politie te bezorgen. Dit geldt ook wanneer het slachtoffer psychische trauma's aantoonst (angsten, slaapstoornissen,...) die aan het geweld gelinkt zijn. Het slachtoffer zal bovendien ingelicht worden over
 - het belang om op het medisch attest een eventuele arbeidsongeschiktheid te vermelden;
 - het belang om elke verslechtering van zijn toestand te doen vaststellen.
- in geval van seksueel geweld, toepassing maken van de ministeriële richtlijn van 15 september 2005 betreffende de set seksuele agressie, verspreid bij omzendbrief nr. COL 10/2005 van 15 september 2005;
- het slachtoffer in contact brengen met een lid van de politiedienst belast met slachtofferbejegening;
- aan het slachtoffer de onder punt VII, 2° hierna vermelde informatie bezorgen;
- het slachtoffer vragen of hij hulp wenst van de dienst slachtofferhulp of van een gespecialiseerde hulpdienst; de doorverwijzing naar deze dienst organiseren overeenkomstig omzendbrief GPI 58 betreffende politionele slachtofferbejegening;

- in de mate van het mogelijke voorkomen dat het slachtoffer zelf de echtelijke verblijfplaats moet verlaten met het oog op zijn veiligheid en, in voorkomend geval, die van de kinderen;
- het telefoonnummer van het slachtoffer vragen of, indien hij er geen heeft, dat van een vertrouwenspersoon, zodat hij snel kan worden gecontacteerd als dat nodig blijkt¹⁵;
- aan het slachtoffer dat de gemeenschappelijke verblijfplaats is ontvlucht en dat, uit vrees voor zijn veiligheid, wenst dat de plaats waar hij een toevlucht heeft gezocht niet aan de geweldpleger wordt bekendgemaakt, discretie waarborgen bij het noteren van die plaats en zijn gegevens. Deze zullen op het politiebureau worden bewaard en medegedeeld worden aan de procureur des Konings. Ze worden echter niet in het proces-verbaal vermeld.

b) Wat de tussenkomst ten aanzien van de kinderen betreft

De politiedienst verzamelt alle informatie, neemt de in punt VIII. 1 hierna vermelde initiatieven met betrekking tot de situatie van de kinderen die deel van het gezin uitmaken, en tekent ze vervolgens op in het proces-verbaal, waarvan een kopie bezorgd wordt aan de afdeling Jeugd en Gezin van het parket.

c) Wat de tussenkomst ten aanzien van de van gewelddaden verdachte partner betreft:

- Overgaan tot het verhoor van de partner die ervan wordt verdacht geweld te hebben gepleegd, rekening houdend met de elementen uit de controlelijst (bijlage 3.bis).

Hij zal meer in het bijzonder verhoord worden over:

- de verklaring die hij meent te kunnen geven voor zijn gedrag;
- de gevolgen van zijn daden voor de partner en de kinderen;
- de manier waarop hij de toekomst van het koppel ziet;
- de verklaringen van het slachtoffer in verband met de gezinstoestand.¹⁶

¹⁵ Zie daaromtrent punt VII.3° hierna.

¹⁶ Men zal echter opmerkzaam zijn voor situaties waarin het slachtoffer de wens uitdrukt dat de dader ongemoeid zou worden gelaten en niet ondervraagd en verklaart enkel maar een spoor te willen nalaten van wat gebeurd is. Elk verzoek om de dader niet staande te houden en niet te horen wordt, met de redengeving van dat verzoek, door de politieambtenaar medegedeeld aan de magistraat, die de situatie moet evalueren en vervolgens beslissen of het verzoek van het slachtoffer al dan niet wordt ingewilligd.

- dit verhoor zal niet in de verblijfplaats van het koppel plaatsvinden, maar op het politiebureau, tenzij het werkelijk niet anders kan¹⁷;
- in de hypothesen van punt “kennisgeving aan het parket” hierna, de verdachte vragen of hij bereid is om de gemeenschappelijke verblijfplaats vrijwillig voor een bepaalde tijd te verlaten en bij een familielid te gaan verblijven, of bij vrienden, of in een woning die hij zelf huurt of in een logementshuis waar hij terecht kan;
- in geval van een ernstig en onmiddellijke gevaar voor de veiligheid van het slachtoffer en de eventuele andere personen die dezelfde verblijfplaats betrekken, in de zin van de wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijke huisverbod in geval van huiselijk geweld, moet de verdachte partner eveneens verhoord worden over de mogelijkheid dat de procureur des Konings een maatregel tot tijdelijk huisverbod oplegt (zie punt II. E van de COL 18/2012);
- wanneer er in het arrondissement mogelijkheden bestaan om een responsabiliseringsprogramma te volgen voor daders van gewelddaden binnen het huwelijk en de verdachte daartoe bereid is, hem de gegevens bezorgen van de dienst of de vereniging die zulk een programma organiseert¹⁸;
- de van gewelddaden verdachte persoon zal onmiddellijk worden opgespoord en staande gehouden indien hij zich bij de komst van de politie niet thuis bevindt.

d) Opsporing ten huize

Ingeval een misdaad of wanbedrijf op heterdaad wordt ontdekt, mogen de procureur des Konings en de officieren van gerechtelijke politie, hulpofficieren van de procureur des Konings, op elk uur van de dag of de nacht tot een huiszoeking overgaan in de woning van de dader van de feiten of in de plaatsen waar de misdaad of het wanbedrijf op heterdaad werd vastgesteld.

De wet staat de opsporing ten huize eveneens toe, buiten het geval van ontdekking op heterdaad, op verzoek van degene die het werkelijk genot heeft van deze plaats of met diens toestemming.

¹⁷ De geweldpleger meenemen of oproepen naar het politiebureau is immers een belangrijke fase in het proces om hem aan de wet te herinneren.

¹⁸ Zoals georganiseerd door de verenigingen Praxis, Time Out en Dader in Zicht.

Krachtens artikel 46 van het Wetboek van Strafvordering en artikel 1, tweede lid, 3° van de wet van 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize of huiszoeking mag worden verricht, mag de politie de woning, op gelijk welk tijdstip, betreden op eenvoudig verzoek van het slachtoffer van partnergeweld, en dus zonder dat de toestemming van de partner dient te worden verkregen.

De toepassing van die bepaling maakt dus een snel optreden van de politie mogelijk op elk moment van de dag of de nacht.

e) Kennisgeving aan het parket

Behoudens dwingender onderrichtingen van de procureur des Konings, dient de politiedienst contact op te nemen met de parketmagistraat met dienst indien de situatie één van de volgende kenmerken vertoont:

- het slachtoffer vertoont sporen van slagen of klaagt over seksueel geweld;
- er heerst een sfeer van geweld of bedreigingen die van die aard is dat het slachtoffer terecht mag vrezen (opnieuw) het slachtoffer van geweld te zullen worden¹⁹, inzonderheid wanneer hij sociaal geïsoleerd staat en zijn vrijheid van komen en gaan is verminderd;
- de psychologische toestand van het slachtoffer lijkt sterk achteruitgegaan; hij laat een extreem angstige of zelfs geterroriseerde indruk na;
- de entourage van het slachtoffer oefent druk uit om zich te gedragen overeenkomstig hun erecode;
- de kinderen van het koppel of van één van de partners zijn rechtstreeks slachtoffer van het geweld (slagen, bedreigingen,...);
- de echtelijke crises zijn de laatste maanden toegenomen in frequentie en/of intensiteit;
- er zijn elementen aanwezig die de risico's verhogen, zoals een zwangerschap of een burgerlijke scheidingsprocedure.
- De procureur des Konings bepaalt de modaliteiten en termijnen voor de onderzoeken en de overmaking van de door de politiediensten opgemaakte processen-verbaal aan het parket.

¹⁹ De COL 18/2012 betreffende het tijdelijke huisverbod ingeval van huiselijk geweld legt aan de politiediensten op om de magistraat in te lichten over elk ernstig en onmiddellijke gevaar voor de veiligheid van het slachtoffer en de eventuele andere personen die dezelfde verblijfplaats betrekken.

B. OP HET NIVEAU VAN HET PARKET

1. Met zijn organisatie van de dossiers “partnergeweld” op het parket (secretariaat en magistraten) dient de procureur des Konings de volgende doelstellingen na te streven:

- een dagelijks beheer van de dossiers door gespecialiseerde magistraten, die een opleiding gevolgd hebben op het gebied van partnergeweld, in het bijzonder de opleiding ingericht door het Instituut voor Gerechtelijke²⁰;
- de terbeschikkingstelling aan de magistraten met wachtdienst ten huize of met wachtdienst van de inlichtingen en documentatie die noodzakelijk zijn om de gepaste beslissingen te nemen en, in voorkomend geval, de slachtoffers correct te kunnen doorverwijzen;
- een administratief beheer dat moet toelaten de dossiers van partnergeweld snel te identificeren en registreren en de verschillende klachten van geweld binnen hetzelfde koppel te centraliseren in één dossier, dat in principe door dezelfde magistraat zal worden behandeld²¹;
- een informatie-uitwisseling en nauwe samenwerking tussen de magistraten die partnergeweld behandelen en de magistraten die met de jeugdbescherming zijn belast.

2. Van zodra de magistraat ofwel een mondelinge kennisgeving door de politie ofwel een proces-verbaal ontvangt, bepaalt hij de bijkomende onderzoeksdaden die nodig zijn om alle elementen te verzamelen op grond waarvan de feiten beoordeeld kunnen worden, en dit zowel voor wat betreft het bewijs en de juridische kwalificatie van deze feiten, als voor de gevolgen en de maatregelen die zouden moeten getroffen worden.

Hij gaat meer bepaald na of de in punt VI. A. vermelde onderzoeksdaden effectief uitgevoerd werden.

Bovendien vordert hij in volgende twee hypothesen een wetsgeneesheer of in voorkomend geval een psychiater om het slachtoffer te onderzoeken om de gevolgen te bepalen van de gewelddaden die tegen hem gepleegd werden:

²⁰ Gelet op het belang van de relaties die aangeknoopt moeten worden met de psycho-medisch-sociale sector en het specifieke karakter van de materie, moet vermeden worden dat de behandeling van de dossiers over een te groot aantal magistraten verdeeld zou worden.

²¹ Alle feiten die onder de definitie van partnergeweld vallen moeten worden samengebracht, of het nu fysiek, seksueel, psychologisch dan wel economisch geweld betreft.

- indien blijkt dat het slachtoffer seksuele, fysieke of psychologische trauma's vertoont die tot een langdurige arbeidsongeschiktheid, een ongeneeslijke ziekte, een fysieke of psychische ongeschiktheid, het volledige verlies van (het gebruik van) een lichaamsorgaan of het gebruik ervan of een blijvende verminking zouden kunnen leiden;
- indien het slachtoffer gefolterd werd of aan onmenselijke of ontorende behandelingen onderworpen werd²²;

2bis. Elke situatie van partnergeweld dient te worden geëvalueerd op basis van de volgende criteria:

- de ernst van het geweld en de fysieke, psychologische, sociale of financiële gevolgen ervan voor het slachtoffer en/of de kinderen;
- de herhaling van de klachten;
- het bestaan van gerechtelijke antecedenten inzake partnergeweld of ander geweld;
- het bestaan van elementen waaruit blijkt dat de dader het slachtoffer domineert of wil domineren;
- de zwakheid of onderwerping van het slachtoffer ten opzichte van de dader;
- de uitgesproken intentie van het slachtoffer om van de dader te scheiden;
- het gevaar waarin het slachtoffer of zijn kind(eren) zich bevinden;
- de druk die de entourage van het slachtoffer op hem uitoefent om zich te gedragen conform de ecode van die entourage.

In het kader van deze evaluatie kan de magistraat aan het justitiehuis vragen een beknopt voorlichtingsrapport of een maatschappelijke enquête op te stellen.²³

²² Foltering is elke opzettelijke onmenselijke behandeling die hevige pijn of ernstig en vreselijk lichamelijk of geestelijk lijden veroorzaakt (zie artikel 417ter van het Strafwetboek). De onmenselijke behandeling is elke behandeling waardoor een persoon opzettelijk ernstig geestelijk of lichamelijk leed wordt toegebracht, onder meer om van hem inlichtingen te verkrijgen of bekentenissen af te dwingen of om hem te straffen, ofwel om druk op hem of op derden uit te oefenen, of hem of derden te intimideren (zie artikel 417bis van het Strafwetboek). De ontorende behandeling is elke behandeling die in de ogen van het slachtoffer of van derden een ernstige krenking of aantasting van de menselijke waardigheid uitmaakt (zie artikel 417bis van het Strafwetboek).

²³ Overeenkomstig het koninklijk besluit van 7 juni 2000 tot bepaling van de principes inzake het gebruik van de maatschappelijke enquête en het beknopt voorlichtingsrapport in strafzaken.

3. Op basis van deze evaluatie zal de met het dossier belaste magistraat één van de hierna volgende beslissingen nemen.

a) In geval van kennisgeving aan het parket

In functie van de door de politie medegedeelde gegevens en de aanvullende gegevens ingezameld in opdracht van de magistraat (bijv. onderzoek van het slachtoffer door een wetsdokter) beslist de magistraat:

1° de geweldpleger naar het parket te laten brengen om voor een magistraat te verschijnen, die op dat ogenblik beslist:

- ofwel hem te vermanen door een eenvoudige herinnering aan de wet²⁴;
- ofwel hem te herinneren aan de wet:
 - en zijn beslissing om hem al dan niet te vervolgen uit te stellen, gelet op de door de geweldpleger ten aanzien van de magistraat aangegane engagements, zoals het verlaten van de gemeenschappelijke verblijfplaats, het volgen van een behandeling of het deelnemen aan een responsabiliseringsprogramma voor geweldplegers²⁵;
 - of het dossier te oriënteren naar de procedure bepaald bij artikel 216ter van het Wetboek van Strafvordering, waarin wordt voorzien in de mogelijkheid om een bemiddeling te organiseren tussen de geweldpleger en diens partner-slachtoffer²⁶, in een geneeskundige behandeling, een therapie of een vorming (bijv. deelnemen aan een responsabiliseringsprogramma voor daders van partnergeweld);
- ofwel een tijdelijk huisverbod te vorderen²⁷;

²⁴ Deze beslissing moet in een dergelijk geval in de REA/TPI-databank geregistreerd worden als “pretoriaanse probatie (herinnering aan de wet)”, zoals voorzien in omzendbrief COL 16/2014 van het College van Procureurs-generaal – Addendum VI aan omzendbrief COL 12/1998 van het College van Procureurs-generaal – Redenen van seponering, artikel 28quater, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering, en andere richtinggevende beslissingen.

²⁵ Er bestaan verschillende praktijken om de daders van partnergeweld, buiten het instellen van een gerechtelijk onderzoek of vervolgingen voor de correctionele rechtbank, aan een soort proefperiode te onderwerpen. Deze praktijken, die hun grondslag vinden in de bevoegdheid van het openbaar ministerie om de opportuniteit van vervolgingen te beoordelen en die pretoriaanse probatie genoemd worden, moeten de uitzondering blijven. Zij vormen een passende maatregel voor sommige situaties van partnergeweld, maar er mag niet uit het oog worden verloren dat de verbintenissen vrijwillig moeten worden aangegaan en zonder dwang worden uitgevoerd.

²⁶ Met bemiddeling in strafzaken moet in situaties van partnergeweld omzichtig worden omgesprongen, aangezien deze vaak gekenmerkt wordt door een toestand van dominantie van de ene partner over de andere. Er zal nuttig aan worden herinnerd dat de procedure bemiddeling in strafzaken uitgaat van de eerbiediging van de vrijheid van beide partijen om zich al dan niet tot de procedure te verbinden, iets waarop de justitieassistent bijzonder goed zal moeten letten in het kader van zijn methodologie, zeker als hij zou overwegen de partijen met mekaar te confronteren.

²⁷ Het tijdelijk huisverbod verhindert niet dat de magistraat tegelijkertijd of nadien een andere maatregel treft, bijvoorbeeld een bemiddeling in strafzaken of een dagvaarding voor de correctionele rechtbank.

- ofwel de onderzoeksrechter te vorderen tot een onderzoek over te gaan, een bevel tot aanhouding te verlenen of de betrokkene onder voorwaarden in vrijheid te laten;
- ofwel toepassing te maken van artikel 216quater van het Wetboek van Strafvordering, dat hem de mogelijkheid biedt de betrokkene bij proces-verbaal op te roepen om te verschijnen voor de correctionele rechtbank binnen een termijn die niet korter mag zijn dan tien dagen, noch langer dan twee maanden;
- ofwel zijn beslissing uit te stellen in afwachting van de uitvoering van onderzoekshandelingen, een maatschappelijke enquête of een forensisch of psychiatrisch deskundigenonderzoek dat hij noodzakelijk zou achten;

2° of de betrokkene in vrijheid te stellen na een in zijn naam door de politieambtenaar uitgesproken terechtwijzing en de mededeling dat het proces-verbaal naar de procureur des Konings zal gestuurd worden opdat hij het opsporingsonderzoek zou kunnen voortzetten en beslissen over het gevolg dat eraan dient gegeven.

Wanneer ten minste één van de hierboven opgesomde beoordelingscriteria aanwezig is, dient de voorkeur te worden gegeven aan de terbeschikkingstelling van de parketmagistraat.

b) Als er geen kennisgeving is aan het parket of als de magistraat de terbeschikkingstelling van de betrokkene niet heeft bevolen

Als de optredende politiedienst het parket niet op de hoogte heeft gebracht of de gecontacteerde magistraat de terbeschikkingstelling van de geweldpleger niet heeft bevolen, neemt de bevoegde magistraat één van de volgende beslissingen:

- 1° de zonder gevolg-klassering van het dossier zonder meer. Die beslissing zal enkel worden genomen als er geen misdrijf is of onvoldoende bewijs ervan, en voor zover de evaluatie van de toestand volkomen geruststellend blijkt te zijn. Is dat niet het geval, dan zal een onderzoek bevolen worden om de evolutie van de toestand van het koppel na enkele tijd na te gaan;
- 2° de herinnering aan de wet door de magistraat²⁸ of, op diens verzoek, door een politieambtenaar;

²⁸ Dit veronderstelt eveneens dat de geweldpleger voor de magistraat verschenen is ingevolge een oproeping waartoe de procureur des Konings na het lezen van de processen-verbaal had besloten (zie voetnoot 28).

- 3° de oriëntatie van het dossier naar de procedure bepaald bij artikel 216ter van het Wetboek van Strafvordering, waarin wordt voorzien in de mogelijkheid om een bemiddeling te organiseren tussen de geweldpleger en diens partner-slachtoffer²⁹, in een geneeskundige behandeling, een therapie of een vorming (bijv. deelnemen aan een responsabiliseringsprogramma voor daders van partnergeweld). Als die procedure slaagt, vervalt de strafvordering;
- 4° het uitstellen van zijn beslissing over de opportuniteit van vervolgingen, gelet op de door de geweldpleger ten aanzien van de magistraat aangegane engagementen³⁰, zoals het verlaten van de gemeenschappelijke verblijfplaats, het volgen van een behandeling of het deelnemen aan een responsabiliseringsprogramma voor geweldplegers³¹;
- 5° de adiëring van de onderzoeksrechter met vordering van een bevel tot aanhouding of vrijheid onder voorwaarden;
- 6° de verschijning voor de correctionele rechtbank.

4. Vrijheidsberovende maatregelen ten aanzien van de geweldpleger en de voorwaarden die hem in het belang van het slachtoffer worden opgelegd, moeten worden meegedeeld aan de politiedienst en aan de dienst slachtofferonthaal, opdat deze hun informatieopdracht en, voor wat de politiedienst betreft, de beschermingsopdracht kunnen vervullen t.a.v. het slachtoffer (zie hierna punt VII).

VII. MAATREGELEN TEN OPZICHTE VAN HET SLACHTOFFER

Naast de maatregelen omschreven in punt VI.A betreffende de tussenkomst van de politie t.a.v. het slachtoffer dienen de volgende maatregelen te worden getroffen om de slachtoffers te beschermen en secundaire victimisatie door het optreden van de gerechtelijke overheden te voorkomen.

- 1° In gevallen van geweldpleging waarin het slachtoffer zwaar aangeslagen lijkt op fysisch en psychologisch vlak, is het raadzaam het verhoor, bij voorkeur audiovisueel, te registeren. In een op die manier afgenomen verhoor komt immers

²⁹ Zie voetnoot 27.

³⁰ Dit veronderstelt eveneens dat de geweldpleger voor de magistraat verschenen is ingevolge een oproeping waartoe de procureur des Konings na het lezen van de processen-verbaal had besloten.

³¹ Zie voetnoot 26.

de psychologische toestand van het slachtoffer (angst, schrik, neerslachtigheid, enz.) beter tot uiting, dan in een schriftelijke verklaring.

Daarmee wordt ook het risico vermeden om later toch nog tot nieuwe verhoren te moeten overgaan³².

2° Tijdens dat verhoor geeft de politieambtenaar het slachtoffer informatie over zijn rechten, met name op burgerlijk gebied³³, over het bestaan van de dienst slachtofferonthaal en hun opdrachten en over de mogelijkheden om medische, psychologische of sociale hulp te krijgen. Indien er op lokaal niveau een specifieke brochure bestaat die deze informatie bevat, dan overhandigt de politieambtenaar deze aan het slachtoffer. In onrustwekkende gevallen geeft hij het slachtoffer eveneens de gegevens van een persoon of dienst waarop hij in geval van gevaar een beroep kan doen.

3° In geval van terbeschikkingstelling van het parket of van een gerechtelijk onderzoek zendt het parket secretariaat onverwijld een afschrift van het aanvankelijk proces-verbaal en van de gegevens van het slachtoffer naar de dienst slachtofferonthaal. Afhankelijk van de omstandigheden neemt de dienst slachtofferonthaal contact op met het slachtoffer, hetzij onmiddellijk via telefoon, hetzij door hem een brief te schrijven waarin wordt uiteengezet wat men van de justitieassistenten mag verwachten.

In de andere gevallen zal de magistraat oordelen of het wenselijk is om de dienst slachtofferonthaal op dezelfde manier te vatten.

4° Vermits de geweldpleger en het slachtoffer op het ogenblik van de tussenkomst van de politie en het parket meestal nog onder hetzelfde dak wonen, is het onontbeerlijk het slachtoffer te informeren over de tegen de dader getroffen maatregelen. Derhalve zal elke beslissing waarbij de geweldpleger in vrijheid wordt gesteld, aan het slachtoffer worden meegedeeld, alsmede de aangegane engagementen of opgelegde voorwaarden die het slachtoffer rechtstreeks kunnen aanbelangen, zoals de verblijfplaats van het koppel voorlopig verlaten, het slachtoffer niet langer

³² Daar deze verhoortechniek enkel mag worden aangewend door speciaal opgeleide politieambtenaren, zal hij alleen worden toegepast als een team van onderzoekers die regelmatig dat soort onderzoeken in het arrondissement uitvoeren, beschikbaar is om dat verhoor af te nemen binnen een termijn die verenigbaar is met de noden van het onderzoek, met name de noodzaak om over een omstandig verhoor van het slachtoffer te beschikken vooraleer de termijn van vrijheidsberoving verstrijkt.

³³ De slechte verstandhouding in een koppel en a fortiori de scheiding der partners hebben belangrijke juridische implicaties. Het is dus essentieel dat de betrokkenen worden doorgezonden naar een specialist op gebied van recht (advocaat, notaris). Is hun materiële toestand precair, dan worden zij naar het bureau voor juridische bijstand verwezen.

telefonisch belagen of niet meer op de werkplaats van het slachtoffer verschijnen. Die informatie zal het slachtoffer in principe worden meegedeeld door de dienst slachtofferonthaal of, in een dringend geval na de kantooruren, door de politie.

- 5° In dossiers met een verontrustend karakter zal de politie, om het slachtoffer gerust te stellen en de evolutie van de toestand na te gaan, opnieuw contact opnemen met het slachtoffer of bij hem langsgaan in de dagen na de feiten.
- 6° Opdat de dienst slachtofferonthaal en de politie hun opdracht t.a.v. het slachtoffer zouden kunnen vervullen, is het van belang dat die diensten onmiddellijk op de hoogte worden gesteld van de beslissingen tot invrijheidstelling genomen door de onderzoeksrechter, de raadkamer, de kamer van inbeschuldigingstelling of de correctionele kamers van de rechtbank en van het hof van beroep.

Daartoe is overleg vereist tussen het openbaar ministerie en de rechtbanken en hoven van beroep, om de concrete modaliteiten van de verzending van de noodzakelijke informatie nader te bepalen.

Om de aandacht van de betrokken personen en diensten in de verschillende stadia van de procedure te trekken, zal een speciale vermelding “Partnergeweld – D.S.O.” op de kaft van de rechtspleging worden aangebracht³⁴.

Om tijdsverlies te vermijden met het zoeken naar de coördinaten van de slachtoffers, zullen deze vermeld worden in het blauwe mapje “benadeelde personen” dat zich in het dossier van de rechtspleging moet bevinden. Wanneer het slachtoffer om discretie heeft verzocht omtrent zijn schuiloord, zullen die gegevens worden bewaard in de reservekaft van het parket.

- 7° Wanneer de politiediensten kennis krijgen van partnergeweld bij gezinnen waar het slachtoffer in België verblijft op basis van een tijdelijke verblijfsvergunning in het kader van een gezinshereniging, dienen zij de betrokken bestuurlijke overheid (in casu de Dienst Vreemdelingenzaken) hierover in te lichten (artikel. 44/11/9 van de wet op het politieambt). Op deze manier is de Dienst Vreemdelingenzaken op de hoogte van het partnergeweld en kan deze dienst de beschermingsmaatregelen

³⁴ In de vorm van een stempel of een etiket bijvoorbeeld.

nemen voor slachtoffers van partnergeweld (artikel 42quater § 4, 4° en artikel 11, voorlaatste lid, van de vreemdelingenwet).³⁵

VIII. BESCHERMING VAN DE KINDEREN

Er moet bijzondere aandacht besteed worden aan de situatie van de kinderen die deel uitmaken van het gezin, gelet op de gevolgen die het geweld op hen kan hebben op fysiek, psychisch en/of emotioneel vlak. Dergelijke gevolgen kunnen zich manifesteren ongeacht of de kinderen aan dit geweld blootgesteld³⁶ werden dan wel er rechtstreeks slachtoffer van werden.

De kinderen die deel uitmaken van het gezin, zijn de minderjarige nakomelingen van de partners of van één van hen, die bij hen wonen of gewoond hebben. Volgende maatregelen zullen getroffen worden om deze kinderen te beschermen.

A. OP HET NIVEAU VAN DE POLITIONELE TUSSENKOMST

Wanneer een klacht met betrekking tot partnergeweld op het politiekantoor ontvangen wordt of tijdens een tussenkomst op de plaats van het geweld zelf, ziet de politieambtenaar erop toe dat:

- alle kinderen van het gezin geïdentificeerd en in het proces-verbaal vermeld worden;
- de effectieve aanwezigheid van de kinderen op het moment van de feiten nagegaan wordt, evenals de mate waarin zij bij deze feiten betrokken waren en de vastgestelde of mogelijke gevolgen van dit geweld op deze kinderen;
- indien het kind rechtstreeks slachtoffer van het geweld werd, een afzonderlijk proces-verbaal opgemaakt wordt waarin het kind als “slachtoffer” aangeduid wordt;

³⁵ Deze bepalingen bieden de slachtoffers de mogelijkheid om onder bepaalde voorwaarden hun verblijfsvergunning te behouden.

³⁶ Het begrip “kinderen die aan het geweld blootgesteld werden” kan op verschillende situaties betrekking hebben, namelijk kinderen die ooggetuige van partnergeweld zijn, die uitspraken horen of daden van geweld zien terwijl zij zich in een aanpalende ruimte bevinden, en kinderen die met de gevolgen van het geweld moeten leven zonder dat zij het noodzakelijk gehoord of gezien hebben (vb. een moeder die sporen van slagen vertoont, gespannen sfeer, politieagenten die aan huis komen,...).

- de afdeling Jeugd en Gezin over de klacht ingelicht wordt, indien er binnen de betrokken politiezone zo'n afdeling bestaat.

B. OP HET NIVEAU VAN HET PARKET

Na ontvangst van het afschrift van het proces-verbaal wordt (worden) de betrokken minderjarige(n) in de PJP-applicatie van de afdeling Jeugd en Gezin van het parket geregistreerd als "minderjarige in een verontrustende situatie".

De magistraat van de afdeling Jeugd en Gezin die belast is met het dossier, gaat na of het nodig is om op te treden op basis van de wetgeving met betrekking tot de jeugdhulp.

Nadien zal de magistraat die belast is met het strafdossier erop toe zien dat aan de magistraat die belast is met het dossier Jeugd en Gezin alle informatie wordt meegedeeld die relevant is met het oog op de te nemen beschermingsmaatregelen ten aanzien van de kinderen (beslissingen die tegen de dader genomen werden, onderzoeksverslagen, deskundigenonderzoeken, nieuwe feiten,...).

De magistraat van de afdeling Jeugd en Gezin licht zijn collega eveneens in over de maatregelen die t.a.v. de kinderen genomen werden en over alle elementen die hem kunnen helpen bij de oriëntatie van het dossier.

Bij een burgerlijke procedure voor de familiekamer van de familie- en jeugdrechtbank informeert de magistraat van de afdeling Jeugd en Gezin de rechter over alle elementen waarover hij beschikt die het bestaan van het partnergeweld aantonen.

Deze informatie-uitwisseling en de contacten tussen deze magistraten moeten de coherentie tussen de strafvordering, de burgerlijke vordering en de beschermingsmaatregelen garanderen.

Overeenkomstig omzendbrief COL 8/2007 betreffende de functiebeschrijving van de criminologen die aangeworven werden bij de afdelingen jeugd en gezin van de parketten, staan de criminologen de parketmagistraten bij in de behandeling van de individuele dossiers met het oog op het nastreven van de interventiemethodes die het meest overeenkomen met de belangen van de betrokken kinderen, in het bijzonder bij de analyse van de resultaten van de onderzoeken en expertises. In voorkomend geval, nemen ze hiertoe contact op met andere actoren, met inachtneming van de bevoegdheden van de

diensten van de gemeenschappen en van de regels m.b.t. het beroepsgeheim van de actoren van de psycho-medisch-sociale sector.

VIII BIS. BIJZONDERE GEVALLEN VAN HET NIET-AFGEVEN VAN KINDEREN, DE FAMILIEVERLATING EN HET ACHTERLATEN VAN EEN KIND IN EEN BEHOEFDIGE TOESTAND

Het niet-afgeven van kinderen, de familieverlating en het achterlaten van een kind in behoeftige toestand zijn misdrijven die ernstige gevolgen kunnen hebben voor de ouder die hiervan het slachtoffer wordt, maar vooral voor het betrokken kind zelf³⁷. Het niet-afgeven vormt immers een inbreuk op het recht van het kind om persoonlijke relaties te onderhouden met één van zijn ouders. De familieverlating en het achterlaten van een kind in een behoeftige toestand beletten dan weer dat de ouder over de financiële middelen beschikt die nodig zijn voor de opvoeding en het levensonderhoud van het kind.

Deze misdrijven vallen dan ook onder het begrip 'partnergeweld' (zie punt III. A.).

Deze misdrijven moeten dus met dezelfde ernst behandeld worden als de andere gewelddaden, maar waarbij men rekening moet houden met het specifieke karakter ervan.

Om die reden, zal er bij het opstellen van het proces-verbaal en de verhoren van dader en slachtoffer gebruik gemaakt worden van een specifieke controlelijst (zie bijlagen 3ter en quater). Bijzondere aandacht zal bovendien besteed moeten worden aan de noodzaak om aan dit proces-verbaal de rechterlijke beslissing toe te voegen die het niet-nageleefde recht (vb. op een onderkomen of persoonlijke relaties of de veroordeling tot de betaling van onderhoudsgeld) staft.

³⁷ Het niet-afgeven van kinderen overeenkomstig artikel 432 van het Strafwetboek impliceert dat de vader of moeder van een kind niet voldoet aan de verplichtingen die opgelegd werden in een uitvoerbaar verklaarde beslissing m.b.t. de hoede over het kind. Het is geen vereiste dat deze beslissing in kracht van gewijsde getreden is aangezien ze per provisie ten uitvoer gelegd wordt. Het misdrijf bestaat op zich onafhankelijk van de betekening van de rechterlijke beslissing en het volstaat dat de dader weet dat hij in tegenspraak met de beslissing handelde. Het misdrijf wordt met toepassing van de uit te voeren beslissing gepleegd op de plaats waar het kind overgedragen moet worden.

Familieverlating is overeenkomstig artikel 391bis van het Strafwetboek een voortdurend misdrijf waarbij het vrijwillig verzaken bestraft wordt om gedurende meer dan twee maand een wettelijk onderhoudsgeld te betalen dat vastgelegd werd in een rechterlijke beslissing en waartegen geen verzet noch hoger beroep meer aangetekend kan worden. Het misdrijf wordt gepleegd op de plaats waar de betaling dient te gebeuren.

Het achterlaten van een kind in een behoeftige toestand (cf. artikel 424 van het Strafwetboek) bestraft de vader of moeder of de adoptanten die hun kind in behoeftige toestand achterlaten, ook al wordt het niet alleen gelaten, die weigeren het weer bij zich te nemen en zijn onderhoud te betalen als zij het aan een derde hebben toevertrouwd of als het bij rechterlijke beslissing aan een derde werd toevertrouwd. De plaats van het misdrijf is de plaats waar het kind verblijft. Het verlaten van een kind in een behoeftige toestand vereist geen voorafgaande beslissing van een burgerlijke rechtbank op grond waarvan de behoeftige toestand van een minderjarige vastgesteld wordt of waarin de vader, moeder of adoptanten veroordeeld werden tot het betalen van een bijdrage in de kosten voor het kind.

Een afschrift van het proces-verbaal zal bezorgd worden aan de afdeling Jeugd en Gezin van het parket, waar dit geregistreerd zal worden in de PJP-applicatie als “minderjarige in verontrustende situatie”.

IX. OPLEIDING

Om passend op gevallen van partnergeweld te kunnen reageren, moeten de personen die zich daarmee bezighouden correct worden geïnformeerd en opgeleid.

De procureur des Konings zal erop toezien dat elk lid van zijn parket die dossiers van partnergeweld zou kunnen behandelen (opvolging van de dossiers of wachtdienst) de multidisciplinaire basisopleiding inzake intrafamiliaal geweld volgt die door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding verstrekt wordt.

De referentiemagistraat zal een voortgezette opleiding volgen over de problematiek van het ‘partnergeweld’.

Deze magistraat dient op regelmatige basis zijn collega’s te sensibiliseren, waarbij rekening gehouden moet worden met de specifieke situatie in het arrondissement.

Hij zal hiertoe (anonieme) analyses van concrete gevallen maken om ‘best practices’ uit te werken en alle potentiële en te vermijden obstakels in kaart te brengen. In voorkomend geval zal hij leden van de politie en magistraten van de zetel (onderzoeks- en bodemrechters) bij deze analyse betrekken.

In elke politiezone ziet de korpschef erop toe dat alle leden van zijn korps die in hun opdrachten te maken krijgen met situaties van partnergeweld, voor deze materie gesensibiliseerd worden, waarbij rekening gehouden moet worden met de specifieke situatie van de politiezone.

De korpschef zal met ondersteuning van de referentieambtenaar analyses van concrete gevallen maken om ‘best practices’ uit te werken en alle potentiële en te vermijden obstakels in kaart te brengen.

Gelet op zijn verantwoordelijkheid op het vlak van de coördinatie van het optreden en de sensibilisering van zijn collega’s, is het zeer wenselijk dat de referentiepolitieambtenaar opleidingen volgt over de problematiek van het ‘partnergeweld’.

Op lokaal niveau zal de arrondissementale raad voor het slachtofferbeleid, in samenwerking met de instellingen, diensten en verenigingen die actief zijn op het gebied van het partnergeweld, initiatieven nemen teneinde een maximaal aantal politiemensen, magistraten en helpers uit de medische, sociale en psychologische sectoren op te leiden met het oog op een betere aanpak van de problematiek.

X. INWERKINGTREDING EN EVALUATIE VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE OMZENDBRIEF

Onderhavige gemeenschappelijke omzendbrief treedt in werking op 1 december 2015.

De gemeenschappelijke omzendbrief zal worden geëvalueerd door het College van procureurs-generaal. Daartoe zal het expertisenetwerk “Criminaliteit tegen Personen”, minstens één keer per jaar samenkomen en aan de Minister van Justitie en het College van procureurs-generaal nuttige voorstellen voorleggen om de omzendbrief te wijzigen of aan te vullen.

In de evaluatie zal met name worden nagegaan of de middelen die ter beschikking worden gesteld van de parketten, politiediensten en justitiehuisen toereikend zijn voor de toepassing van het interventiemodel zoals bepaald in onderhavige gemeenschappelijke omzendbrief (materiële en menselijke capaciteit en opvangmogelijkheden voor slachtoffers en daders van partnergeweld).